

ARDEALUL

ECONOMIC • POLITIC • SOCIAL

ABONAMENTE:

Particulari . . . . . 1 an 6 luni
500 250
Autorități, bănci și întreprinderi in-
dustriale și comerciale 1000 500
Publicații em.-patrat . . . . . Lei 5.

Director:
TRAIAN CHIRILĂ

Redacția și administrația
Str. Minerva No. 7.
CLUJ. TELEFON 444

Despăgubirile de război

Vorbim în altă parte a ziarului, — la rubrica debaterilor parlamentare, — despre proiectul de lege pentru plata despăgubirilor celor răniți de război. Ca de obicei, în asemenea împrejurări, dispozițiile legii nu sunt îndestul de clare, rămânând una din cele mai importante probleme: aplicarea acestor dispoziții, pe seama organelor executive ale ministerului de Finanțe.

Iată pentru ce, aproape tot atât de interesante cași legea însăși, ni se par lămuririle date în fața Parlamentului de către d. Vintilă Brătianu, autorul legii. Ne vom ocupa, prin urmare, de aceste declarații, căutând să deslușim din discursul dlui ministru al Finanțelor concepția de care s'a lăsat condus guvernul actual în rezolvarea acestei chestiuni, lăsată vreme îndelungată.

Bineînțeles, nu ne vom împiedica de polemica politică stârnită în Camera cu acest prilej. Polemica politică e mai puțin interesantă.

Prin urmare, după părerea dlui Vintilă Brătianu au fost două politici în această privință. Guvernul liberal n'a urmat politica de recunoaștere integrală a despăgubirilor pe care România ar trebui să le plătească cetățenilor ei, cari au fost păgubiți în timpul războiului, ci a crezut că e mai bine să facă această recunoaștere în măsura posibilităților ei financiare. Pentru ce? Să ascultăm pe d. Vintilă Brătianu:

— „Desigur au suferit în primul rând păgubiții, dar a suferit de efectele războiului și toată țara, cum este cazul la noi, unde tot teritoriul vechiului Regat a fost ras de lupte sau jefuit de vrăjmași. Am crezut că nu putem da speranța plății până nu avem asigurată puțința îndeplinirii ei. Dacă o făcăm ar fi trebuit să asigurăm o sumă atât de importantă, încât la un moment dar chiar același orator care ne cere azi plata fără să ne arate de unde să o luăm, ne impută că cerem ca reparații valoarea totală a despăgubirilor de 32 de miliarde, care ar depăși nu pagubele reale, dar chiar averea totală a țării. Ne muștra atunci că cerem dela vrăjmașii noștri această mare sumă de 32 miliarde lei aur, pe care azi ne cere cu inima atât de ușoară să o plătească statul român. Și atunci eu întreb pe același orator: ar fi fost serios, ca atunci când politica reparațiilor și a despăgubirilor a luat îndrumarea pe care o cunoaștem, adică iertarea continuă a vrăjmașilor să facem o făgăduială pentru împlinirea căreia ar fi trebuit să vindem averea întreagă privată și publică a României și tot să nu se poată acoperi aceste despăgubiri? Cred că ar fi fost o politică financiară greșită și în neputință de a

fi împlinită. Mai cu seamă pentru cei în suferință statul nu are dreptul să facă o făgăduială pe care să nu fie absolut sigur că o poate îndeplini.“

Chestiunea despăgubirilor de război acordate particularilor nu va fi rezolvată, cu al'e cuvinte, prin grija unui singur guvern, căci toate pretențiunile nu se vor putea satisface într'un an-doi. Planul Dawes are o durată de aplicare de mai bine de 30 ani. Despăgubirile pe care trebuie să ni le dea, de pildă, Bulgaria, numai peste 40—50 ani se va stabili dacă se vor plăti sau nu, jumătate din ele. (D. Vintilă Brătianu aduce un exemplu cu totul nepotrivit, căci 40—50 ani în existența unui stat nu însemnează mare lucru și așteptarea, pentru acesta, nu e grea. Din nefericire, viața indivizilor e ceva mai scurtă, și peste o jumătate de veac nu știm cui va mai acorda guvernul de-atunci despăgubirile făgăduite!).

Deocamdată, se vor acorda despăgubiri în valoare de 250 milioane. O comisiune specială se va ocupa cu repartizarea și distribuirea sumelor. În ceea ce privește Ardealul, d. Vintilă Brătianu a declarat că s'a rezervat suma de 50 milioane, adăugând următoarele explicații: — „Pentru Ardeal am rezervat 50 de milioane, ca să nu rămână aceeași provincie fără nimic, fiindcă noi azi, nu știm încă care este suma totală a despăgubirilor ce-i revin“.

La această afirmație, d. deputat Ghiță Pop a obiectat, că listele de despăgubiri au fost înlocuite de Consiliul dirigent. Dar d. Vintilă Brătianu a replicat: — „Era o primă colectare de oferte, care se făcuse de Consiliul dirigent și nimic mai mult. În Bucovina tot așa, în Basarabia și mai puțin. Comisiunea a fixat unei norme de împărțire, eie nu pot fi însă definitive decât după ce birourile vor face socotelile aplicării acestor norme. Sperăm ca înainte de sfârșitul anului, să putem avea rezultatele, pentru că să putem împărți în Ardeal, în Bucovina și în Basarabia despăgubirile ce se cuvin.“

Suntem, prin urmare, pe deplin lămurii în această privință. Explicațiile dlui Vintilă Brătianu a limpezit punctele obscure ale legii. Pentru Ardeal s'au rezervat 50 milioane (a cincea parte) din totalul sumei de 250 milioane care urmează să fie împărțită răniților de război. O comisiune specială va judeca asupra cererilor ce s'au făcut. Până la sfârșitul anului abia se vor revizui declarațiile, — ne controlate și nejudicate până acum, — înaintate de locuitorii din Ardeal păgubiți în timpul războiului.

Se măresc impozitele!

— Câteva precizări —

In mai puțin de două săptămâni, d. Vintilă Brătianu va depune pe biroul Camerei proiectul de buget al României pe anul 1926. Bugetele diferitelor departamente vor fi încheiate cel mai târziu până la 15 Noembrie, iar înainte de 20 Noembrie bugetul general va trebui să fie dat la tipar.

Nu suntem încă în măsură de a cunoaște în amănunțime cifrele diverselor capite bugetare, cu atât mai mult cu cât acestea nici n'au fost fixate încă în mod definitiv. Știm însă cu certitudine, că bugetul viitor va prezenta o simțitoare creștere în ceea ce privește cheltuielile. Sporurile cele mai mari vor fi prințuate de mărirea lefurilor funcționarilor și de nevoile armatei.

Guvernul s'a gândit, firește, la mijloacele prin care ar putea să mențină echilibrul bugetar, și s'a pus chestiunea, — totdeauna anevoioasă. — a unor noi surse de venituri. În această privință, știrile nu sunt deloc liniștitoare. S'ar părea, că d. Vintilă Brătianu nu și-a schimbat întru nimic punctul d-sale de vedere, și că sporul de cheltuieli înscris în bugetul anului viitor va fi suportat tot de contribuabilul român. Astfel, putem să afirmăm cu certitudine, nu numai că anumite impozite nu se vor desființa — cum se nădăjduia de pildă, în mijlocul lumii comerciale că se va renunța la impozitul pe cifra de afaceri, — dar aproape toate cotele vor fi binisor mărite.

In special, după cât aflăm, se vor impune mult mai sever proprietățile agricole, cari, după părerea dlui Vintilă Brătianu, plătesc actualmente o dare cu totul neînsemnată. Din datele strânse la ministerul de Finanțe, ar rezulta, că dintre toate țările Europei, dacă lăsăm la o parte Rusia, în România se plătesc cele mai mici impozite pe fiecare cap de locuitor!

Evident, d. Vintilă Brătianu trebuie să vină în Parlament cu un proiect de lege care să modifice legea actuală. Ce primire i se va face, din partea opoziției, — și poate chiar din partea multor cercuri guvernamentale, — se poate lesne înțelege. Ne este teamă însă, că orice împotrivire va fi zadarnică. Proiectul va fi votat, ca toate celelalte.

Sporirea impozitelor n'ar fi deosebit de insuportabilă pentru contribuabilul român, dacă ea s'ar îndeplini pe un organism sănătos, în plină vigoare fizică. Dar viața noastră economică suferă de atâtea lipsuri, — lipsă de credit, lipsă de numerar și lipsă de

activitate, — încât un exces de fiscalitate ar putea s'o primejduiască și mai mult.

Pe un trup anemiatic nu se pun ventuze . . .

„Alianța secuiască“

Un nou partid în Ardeal

O nouă formațiune politică e pe cale să se inchege în Ardeal, în jurul ziarului „Székely Polgár“, care apare la Miercurea Ciucului. Numeroși fruntași din Secuime lucrează pentru întemeierea unui partid național al secuilor, intitulat Alianța secuiască, a cărei activitate publică se va desfășura independent de aceea a partidului maghiar.

Iată cum lămurește ziarul „Székely Polgár“ înființarea Alianței secuiești:

„Alianța secuiască este salutăată cu bucurie de înreg ținutul secuiesc. Comunele se mișcă una după alta și s'a înțeles cât de necesară este o astfel de grupare.

„Alianța secuiască nu se constituie pentru a lupta pentru scopuri individuale sau a îndestula vanității personale, ci datorită ei este să valideze drepturile secuilor asigurate prin tratatele de pace.

„In această acțiune, cetățenii trebuie să fie unitari și fiecare secuie este dator să ne sprijine.

„Mai presus de toate, noi secuii trebuie să ne constituim independent de oricare partid și să luptăm ca doleanțele noastre să fie rezolvite prin proprie forță. Secuții nu pot mătura înaintea porții altuia până când pridvorul lor nu este curat.“

In anumite cercuri se atribuie „Alianței secuiești“ o importanță politică deosebită. Nouă ni se pare însă că ea nu e serioasă și nu va duce la niciun rezultat, până când nu se vor pune în fruntea ei conducători cu autoritate și cu trecere față de poporul secuiesc. Numai cu cei grupați în jurul ziarului „Székely Polgár“, oricâtă bunăvoință ar exista, nu credem că scopul propus va fi atins.

— Banca Națională a redus cu 10 la sută toate creditele acordate particularilor. Din pricina aceasta, criza de numerar s'a agravat și mai mult, în loc să se ușureze.

Abia prin luna Ianuarie, Banca Națională făgăduiește să sporească din nou aceste credite.

Părerile altora

Spicuri din presa românească

Despăgubirile de război

Vorbind despre distribuirea despăgubirilor ce se cuvin dăunaților de război, ziarul „Patria” cere să se țină seamă și de nevoile Ardealului. Oficiosul partidului național scrie următoarele:

„Iată de ce ținem, ca la împărțirea celor 250 de milioane, guvernul să mai lapede din ambițiile și răutatea, ce-l caracterizează și să se erijeze măcar acum către sfârșitul nefericitei sale gospodării într'un părinte mai bun, mai drept și puțin răutăcios față de cetățeni acestei țări. Sunt la noi în Ardeal sute de cetățeni, preoți, învățători și fruntași ai satelor, cari în decursul războiului au fost deportați, în inima Ungariei și au îndurat o mulțime de pierderi materiale și morale. Ei n'ar zice nimic, s'ar resemna asăzi în durerea lor, dacă n'ar vedea, că Statul apără tot pe nedrepti și ajutoarele sunt date tot celor cari nu merită. Față de aceste victime ale războiului guvernul să aibă măcar acum în ceasul al doisprezecelea o mai mare sollicitudine.”

Permisele ziaristilor

În chestiunea permiselor pe C. F. R. acordate până acum ziaristilor, „Neamul Românesc” face următoarele observații: — „Permisele nu trebuiesc considerate ca o favoare făcută personal cutărui ziarist sau cutărei gazete. Ele reprezintă partea contributivă a Statului pentru cât mai adecuată și perfectă exercitare a unei profesii de o considerabilă înrăurire asupra opiniei publice. Periodicul quotidian modern este și el un serviciu public, care începe din acest punct de vedere să aibă consacrarea legalității. Obligatorietatea unor publicații ca și toate publicațiile oficiale ce se fac în ziare ilustrează afirmațiunea de mai sus. Profesiunea de ziarist impune în primul rând cât mai buna informațiune a ziaristului însuși pentru cât mai buna informare a marelui public, pentru ajungerea acestui rezultat toate ușurințele trebuiesc făcute. Reporterul ca și redactorul nu poate înregistra știrea nici s'o cerceteze ca fapt sau ca impresie și consecințe decât la fața locului.”

Comisiunea dunăreană

Ziarul „Argus” se ocupă de chestiunea comisiunii europene a Dunării de jos, dând aceste amănunte: — „Actualul guvern urmărește, se pare înlocuirea Comisiunii Europene prin Comisiunea Internațională de la Bratislava ale cărei atribuții, bazate pe principile moderne, asigură libertatea navigației fără să aducă nici o jignire suveranității naționale. În împrejurările de astăzi credem că soluția cea bună e alta. Nu vedem nevoia de a instala la Galați Comisiunea Internațională dela Bratislava, cu delegații ei bulgari, sârbi, austriaci și germani cari n'au ce căuta la administrarea Dunării de jos. Preferim Comisia Europeană alcătuită din Anglia, Franța și Italia. Cerem însă, cum cerea în 1892 Mihailache Cogălniceanu, ca toți funcționarii cari fac poliția pe Du-

năre să fie numiți de noi. Cerem ca acești funcționari să fie plătiți de noi. Cerem ca administrația și poliția fluvială, dela Galați până la Sulina, să fie făcută de noi. Cerem ca lucrările tehnice să fie executate de noi. Cerem, într'un cuvânt, ca statutul Dunării de jos, nu prin mijlocirea Comisiei Internaționale, ci prin mijlocirea Comisiunii Europene, unde stăm foarte bine alături de marii noștri aliați.”

Sănătatea publică

Examinând bugetul ministerului Sănătății publice, Unversul face referirile de mai jos: — Pe când la noi se fac economii absurde acolo unde ar trebui să se facă o politică financiară de sacrificii, în alte țări, cum sunt Danemarca și Suedia, campaniile sanitare se duc, an de rând, cu pretul celor mai mari jertfe, fără ca nimeni să se împotrivescă acestui fapt. Numai așa se explică de ce în Danemarca, ca să luăm o singură pildă, sifilisul a ajuns într'o descreștere atât de mare încât, după cum ne fac să înțelegem ultimele telegrame, personalul sanitar, mobilizat în vederea acestei campanii, a fost mai mult de jumătate concediat, ne mai fiind nevoie de el. La noi nu se pot duce campanii de acest fel, din pricina economiilor nereserioase ce se fac în bugetul Sănătății publice, și de aceea, dar tocmai de aceea, — starea sanitară a populației nu se îmbunătățește aproape de loc.”

Veniturile vămilor

— O situație anormală —

Incasările vamale pe cele dintâi opt luni ale anului în curs au adus statului un venit de 4 miliarde 721 milioane, dintre cari 1 miliard 822 milioane în contul mărfurilor importate și 2 miliarde 507 milioane în contul celor exportate. Restul încasărilor provine din alte diferite taxe vamale.

Fața de prevederile bugetare, a ce rezultat pare să fi îmbucurător întrucât el se prezintă cu un important excedent asupra evaluărilor fixate la începutul anului financiar, Totuși, faptul nu trebuie să ne bucure prea mult. Dacă ar fi să privim situația comerțului nostru exterior numai prin prisma taxelor vamale, am fi îndemnați să credem că exportul României e superior importului. Dar nu e așa. Deși am importat mai mult decât am exportat, — și în această privință am publicat cifre concludent, — ministerul de Finanțe a încasat taxe mai importante de pe urma produselor vândute peste graniță decât de pe urma acelor pe care am fost nevoiți să le cumpărăm de aiurea.

Acesta nu e o situație normală și ne facem datoria s'o semnalăm.

Jucați

la LOTERIA PRESEI

Bilete Piața Unirii No. 29.

Conferința dela Praga

Ce se va discuta

Anunțăm în altă parte a ziarului plecarea dlui Ion I. Lapedatu, deputat, ca delegat al României la conferința dela Praga.

Conferința dela Praga se va ocupa de datoriile austro-ungare de dinainte de război; discutându-se obligațiile cari revin statelor succesorale ale fostei Monarhii. Se știe, că tratatele dela Saint-Germain și Trianon au fixat în mod diferit principiile repartitiei datoriilor austro-ungare între statele succesorale, după cum era vorba de datoria gajată sau de cea negajată. Sarcina datoriei gajate era impusă stateilor succesorale pe măsură ce ele dobândiau gajuri afectate siguranței împrumuturilor, așa că printr'o astfel de măsură ele au devenit debitoare directe față de detentori.

În ce privește împrumuturile negajate ele nu erau regulate direct de fiecare stat decât pentru titlurile găsindu-se pe teritoriul lui.

În scopul unificării serviciului titlurilor existente în alte țări și pentru a se evita fracționarea lor, o conferință întrunită la Viena a hotărât crearea unei case comune a detentorilor, care a fost însărcinată să primească anuitățile țărilor debitoare

a împrumuturilor negajate și ale obligațiilor de căi ferate cum și să repartizeze suma între detentori.

Acordul practic în această privință a fost încheiat prin protocolul dela Innsbruck, semnat la 29 Iunie 1923. Majoritatea statelor succesorale au ratificat, acest acord și asociația acționarilor au aderat cu unanimitate la protocol. România, după cum se știe a refuzat, din motive cunoscute semnarea acestui protocol.

Pentruca organismul astfel contuit să poată funcționa era nevoie să se stabilească în mod exact procentul net al vărsămintelor de făcut casei comune. În acest scop trebuia să se scadă din procentele brute stabilite de comisia de reparațiuni, suma anuităților plătite direct detentorilor titlurilor stampilate pe teritoriul fiecărui stat.

Determinarea acestor procente nete este unul din principalele obiecte de discuție ale conferinței care s'a întrunit eri la Praga.

Conferința se va ocupa de asemenea de chestiunile relative la modalitățile pe plată, deja regulate pentru datoria negajată și cari desigur vor fi rezolvate în același fel ca și cele pentru datoria gajată.

Buletinul parlamentar

— Camerele Agricole. — Regimul taxelor de export. — Legea speculei. — Despăgubirile de război. —

La Cameră, d. D. R. Ioanțescu a întrebat pentruce nu se face mai curând constituirea Uniunii Camerelor agricole, care întârzie de mai bine de două luni.

A răspuns d. G. Cipăianu, subsecretar de stat la Agricultură, care a explicat că întârzierea se datorește Camerelor agricole care n'au trimis la timp comunicările ce sunt datorate să facă.

D. Virgil Madgearu a adresat o interpelare dlui ministru al Finanțelor cu privire la felul cum se aplică regimul taxelor de export. Pentru a crea un nou izvor de câștigi ilicite. A spus deputatul țărănist, ministerul de Finanțe a introdus practică creditării taxelor de export transformând statul în bancher D. Virgil Madgearu a adus cazul exportatorului Galantzis, care a fost creditat cu 25 milioane, pe cari Galantzis nu poate acum să le plătească.

Guvernul n'a răspuns nimic la această interpelare.

Tot d. D. R. Ioanțescu a cerut dlui ministru al Industriei să abroge legea speculei, adăugând că și Camera de Comerț din București a votat în unanimitate o moțiune în același sens.

Camera a votat proiectul de lege pentru deschiderea unui credit de 250 milioane lei pe seama ministerului de Finanțe din care să se plătească despăgubiri dăunaților de război.

Raportorul legii, d. N. Bălănescu a dat lămuriri asupra felului cum se vor distribui despăgubirile. Până acum s'a avut în vedere înainte-

de toate cei mai nevoiași. Aceiași normă va fi întrebuințată și pe viitor. Comisiunea a căutat să extindă la cât mai multe orașe plata despăgubirilor de război, bine înțeles cu preferința orașelor cari au suferit direct. O altă categorie avantajată privește și pe familiile cari au morți sau dispăruți în război. Deasemenea s'a avut în vedere și funcționarii evacuați din ordin.

Dorința vie a d-lui ministru de Finanțe și a întregii comisiuni a fost să se plătească despăgubiri tuturor dăunaților de război, fiindcă refacerea economică a țării o impune. Mijloacele financiare au constituit însă, o piedică. Sperăm însă, și azi că drepturile țării să fie recunoscute de marile comisiuni europene, înlesnindu-se apoi urgența satisfacerii a tuturor dăunaților de război.

Indiscuția generală asupra Mesajului, d. Octavian Goga a citit o declarație în numele partidului popular, care cere votarea de urgență a legii electorale și consultarea din nou a corpului electoral.

— La Sfatul Negustoresc din localitatea s'a deschis un curs de limba română pentru comercianți, sub conducerea dlui prof. Dr. Victor Cheresțiu. Durata cursului este de 3 luni. Taxa este 200 lei lunar.

Sticlărie și porțelan

geamantane pentru călătorie și gente de piele pentru doamne, mai ieftin cumpărați în

Magazinul „PARISIEN” Cluj, Calea Reg. Ferdinand 12.

Un grav conflict la Braşov

— Neînțelegeri între români și sași
la constituirea biroului Camerei de
Industria și Comerț —

Intr'unul din numerile trecute ale ziarului „Ardealul” am anunțat, că la Camera de Industrie și Comerț a izbucnit un conflict foarte serios între membrii români și sași, cu prilejul constituirii biroului.

Iată originea acestui conflict. Pe la începutul lunii Septembrie, fiind vorba de fixarea listelor de candidați pentru alegerile dela Camera de Industrie și Comerț, conducătorii locali ai tuturor partidelor românești au căzut de acord pentru întocmirea unei liste comune, pe de-asupra tuturor dozebirilor cu caracter politic. Dorind să lărgească această înțelegere, cu scopul de a câștiga și a deziunea minorităților în favoarea unui front economic unic, fruntașii români s'au adresat reprezentanților autorizați ai sașilor. Tratatativele au urmat între dnii P. Demarat, prefectul județului, G. Mincu, directorul băncii „Albina” și I. Manoilescu, directorul Băncii Naționale, din partea românilor, și dnii G. Poloni, senator, și Hans Otto Roth, deputat, din partea sașilor. După îndelungate discuțiuni s'a ajuns la o soluție mulțumitoare pentru ambele părți și s'a alcătuit o singură listă de candidați, cuprinzând 27 sași și 21 români, listă care a și fost declarată aleasă.

Până aci, lucrurile au mers bine. Dar la constituirea biroului, sașii, având acum majoritatea voturilor, au pretins ca atât președintele cât și unul din vice-președinți să fie aleși dintre membrii sași ai Camerei. Români, întemeiați pe învoiala fixată în cursul tratativelor cu dnii G. Poloni și Hans Otto Roth, ca ambii vice-președinți să fie români și numai președintele sas, s'au retras din

adunare, refuzând să ia parte la vot. Rezultatul acestei atitudini a fost următorul. Sașii, rămași singuri în ședință, au compus biroul Camerei cum au vrut, exclusiv din sași, lăsând la dispoziția românilor un singur loc de vice-președinte.

Conflictul n'a fost încă rezolvat. Membrii români ai Camerei de Industrie și Comerț din Braşov, nerecunoscând alegerea efectuată în asemenea condițiuni, au făcut apel la Ministerul de Industrie și Comerț cerând anularea alegerii. Așteptăm cu oarecare nerăbdare hotărârea dlui Tancred Constantinescu, întrucât sașii susțin că pretențiile lor cu privire la conducerea Camerei fuseseră acceptate de guvern!

În orice caz, o soluție pașnică nu pare să fie cu putință. Dacă cere ea de anulare va fi renpinsă la ministerul de Industrie și Comerț întărindu-se alegerea făcută de sași în absența membrilor români, aceștia sunt hotărâți să demisioneze în grup refuzând să conlucreze în asemenea condițiuni cu colegii lor sași. Guvernul se va afla astfel din nou în fața unei dileme, având să aleagă din două: sau să ordone noi alegeri pentru complectarea locurilor, sau să dizolve Camera de Industrie și Comerț din Braşov în întregime ei.

Nu știm ce hotărâre va lua d. Tancred Constantinescu. Chestiunea e destul de delicată și e regretabil că s'a ajuns la o înconcordare atât de gravă a raporturilor dintre cele două tabere. În ceea ce privește pe sași, suntem de părere că ei n'au nimic de câștigat de pe urma unui asemenea conflict.

Criza de numerar

O mărturisire oficială

Criza de numerar, de care suferă piața noastră internă, nu mai poate fi ascunsă nici de cercurile noastre oficiale. În cel mai recent număr al Buletinului publicat de ministerul de Finanțe găsim câteva mărturisiri elocvente, asupra cărora se cade să ne oprim câteva momente, nu pentru că ne-ar desvălui lucruri pe care nu le-am cunoaște, ci pentru că ele sunt o confirmare a unei situațiuni pe care guvernul nu se decide s'o ia în serios.

Buletinul ministerului de Finanțe recunoaște că lipsa de numerar apasă mult asupra activității noastre economice. Multe case comerciale importante de engros suferă mult din această pricină. Situația, în general e dificilă și unele din aceste case cu un pasiv depășind 100 milioane (vezi cazul recent dela Timișoara) au fost forțate să ceară moratoriu. E posibil ca, dacă actuala stare de lucruri persistă, și dacă urcarea obicinuită în acest anotimp a leului nu va înlesni regulările în devize forte multe case de comerț să se găsească într-o situație foarte dificilă. Din această cauză, vânzătorii din străinătate sunt foarte prudenți când e vorba să acorde credite.

Dar, dacă aceasta e adevărata stare de lucruri, și dacă criza de numerar e atât de îngrijitoare, care e soluția? Reducerea scontului la

Banca Națională, în asemenea împrejurări, nu credem să fie mijlocul cel mai nimerit de a veni în ajutorul întreprinderilor amenințate cu prăbușirea. Atunci?

Ce spune directorul Băncii Naționale din Cluj?

Dealtfel în această chestiune am cercetat zilele trecute pe d. V. Jonescu, directorul filialei din localitate a Băncii Naționale, care ne-a declarat următoarele:

Criza de numerar care se resimte actualmente pe piața noastră internă se datorește în primul rând restrângerii creditelor și marilor investiții făcute în cereale și alte produse destinate exportului.

Firește că inactivitatea exportului contribuie în mare măsură la menținerea crizei.

Banca Națională va face toate eforturile posibile pentru a ajuta ameliorarea acestei crize. Daocamdată însă, fiindcă emisiunea Băncii Naționale a ajuns aproape de limită, nu se pot acorda credite mai mari. Banca Națională este nevoită totodată a reduce și conturile curente cu 10 la sută, până la Ianuarie 1926. După această dată sperăm să se poată acorda credite mai largi potrivit împrejurărilor ce se vor forma și în măsura încasărilor făcute.

Situația exportului de cereale

— Să fim optimiști? —

Știrile guvernamentale sunt totdeauna optimiste. Așa se întâmplă și în viața noastră economică. Într-o perioadă de vie neliniște și de strâmtorare generală, caracterizată mai ales printr-o stagnare îngrijitoare a comerțului nostru cu străinătatea, ni se dau asigurări din ce în ce mai precise, și din ce în ce mai amănunțite.

Astfel, se vorbește despre o așa zisă ameliorare a exportului de cereale. Organul oficios economic al guvernului, scris în frantuzește, „L'Independance économique et financière”, care se adresează, cu alte cuvinte străinătății, nu pregetă nici un moment să ne prezinte un tablou trandafiriu al situației. Ar trebui să credem, într'adevăr, că activitatea porturilor noastre a crescut în chip îmbucător în ultimele săptămâni. Exportul se îmbunătățește în mod simțitor. Prețurile cerealelor, nu numai că n'au suferit scăderi, dar, cu deosebire în ceea ce privește orzul și ovăzul sunt în necontenită creștere. Orzul a atins pretul de 57 mii lei vagonul și se exportă în cantități destul de mari. Porumbul, deosemeni, e căutat. Fasolea se vinde la Braila cu 68 mii lei vagonul.

Nu mai grăul, ni se spune, are de suferit concurența grăului sârbesc și al celui rusesc. Dar și aci ni se servește consolarea, că majoritatea cumpărătorilor cari au încheiat tranzacții cu Rusia sunt nemulțumiți de felul cum au fost executate comenzile ce-au făcut. Dealtfel, grăul rusesc nu mai e nici pe departe aceea ce a fost altădată. Însfârșit, nici grăul sârbesc nu mai constituie o amenințare. Aproape tot disponibilul pentru export a fost achiziționat în Italia. Acum, după ce țările concurențe nu mai au ce vinde, putem să ne înfățișăm și noi cu grăul nostru. Numai de-am mai găsi cumpărători!

Optimist cum ni se arată, „L'Independance” ne încredințează că-i vom găsi și termină astfel: În general, începutul de stagnare a afacerilor scade din ce în ce. Nu e departe momentul, când, fără îndoială, activitatea țârgului va deveni din nou normală. Și cum toate se leagă una de alta, această activitate ne va da, după cum am prevăzut-o zilele trecute, o balanță comercială activă.

Deci, nici un motiv de îngrijorare.

Am fi cei mai bucuroși să putem împărtăși acest punct de vedere. Din nefericire, realitatea ne vorbește altfel. Realitatea însemnează: cifrele. Vom reproduce mai jos câteva, spre lămurirea tuturor.

Datele statistice oficiale cu privire la comerțul nostru exterior pe primele șase luni ale anului în curs au fost publicate de ministerul de Finanțe; nu putem fi învinovați de rea credință. Rezultă din aceste date statistice, că în primele șase luni ale anului 1924, am exportat 799.546 tone de cereale, în valoare de 6 miliarde 319 milioane lei, pe când în aceeași perioadă a anului 1925 n'am exportat decât 43.106 tone, în valoare de 3 miliarde 818 milioane lei. Și să se țină seamă, că anul acesta am avut o recoltă abondentă, și că disponibilul nostru pentru export a fost mai mare decât anul trecut.

Se înțelege, există răspuns pentru toate. Într'un comunicat publicat deunăzi, ministerul de Finanțe ne

indemna să nu tragem nicio concluzie definitivă asupra comerțului nostru cu străinătatea până când nu vom cunoaște și situația de pe cealaltă jumătate a anului acestuia. Să așteptăm, prin urmare, până în Decembrie; să așteptăm să înghețe Dunărea, să se îngreuneze transporturile pe c. f. r., să vândă Rusia și Jugoslavia tot cecece au de vândut, pentru a acoperi în sfârșit deficitul comerțului nostru cu străinătatea.

Să așteptăm.

Dar până atunci, suntem datorii să înregistrăm și veștile neplăcute, cari ne sosesc din porturile dunărene. Exportatorii așteaptă cu cerealele depozitate în magazii și nu încarcă nimic. O acută criză de numerar domnește acolo unde altă dată, în această epocă, era viață, mișcare și activitate. În lunile când ar trebui să le meargă mai bine, cerealiștii cer, desădăduși, ajutorul statului. Cei din Braila s'au adresat, deunăzi Băncii Naționale, solicitând să li se acorde împrumuturi pe baza recepiselor de cvarant, care fac dovadă despre cantitățile de cereale pe care le au depozitate în magazinele portului. Nu se poate o dovadă mai elocventă despre stagnarea tranzacțiilor cu străinătatea.

Există vreo speranță de îndreptare? Cei naivi se bucură că prețul făinei a scăzut și că plătesc pâinea numai cu 10 lei chilogramul. Această ieftinire aparentă nu trebuie să înșele pe nimeni. Diferența de preț o acoperim, cu vârf și îndesat, la articolele de import. Diferența de patru sau cinci lei pe zi, pe care o salutăm cu atâta satisfacție orășeni, însemnează o pierdere de câteva miliarde în economia națională a României și mai însemnează că din nou balanța noastră comercială va fi pasivă, vom continua să importăm mai mult decât suntem în stare să exportăm.

Confesiunile din Cluj

Biserica unită e în frunte

În conformitate cu legea administrativă, confesiunea cea mai numeroasă din fiecare oraș delegă câte un deputat în consiliul administrativ. Această dispozițiune a îndemnat autoritățile dela noi să stabilească precis numărul populației pe confesiuni.

După calculele dlui dr. Elie Dăianu, senator, protopul gr. caolic al Clujului, aceste confesiuni sunt repartizate astfel:

Biserica greco-catolică 25.000 suflete.

Biserica romano-catolică 18.000 suflete.

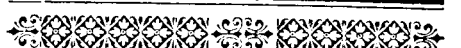
Biserica greco-ortodoxă 15.000 suflete.

Comunitatea evreiască 15.000 suflete.

Biserica unitară 7000 suflete.

Biserica luterană 4000.

În baza acestei statistici, dreptul de a delega un delegat în consiliul administrativ din Cluj ar reveni bisericii greco-catolice.

Cei mai ieftini și mai buni **Ciorapi și tricofage** să pot căpăta la **Magazinul Hajnal** Cluj, Calea Regele Ferdinand No. 1.

Piața internațională

Prețurile iutei sunt în urcare

În luna Septembrie piața iutei a fost stăpânită de o mare nesiguranță, și aceasta din cauză că fixarea prețurilor era condiționată de evaluarea recoltei de către guvernul indian. Știrile particulare sosite în timpul din urmă sunt atât de contradictorii încât nu au putut influența întru nimic formarea prețurilor. Nesiguranța de pe piață a paralizat cu totul orice tranșacție comercială, pentru a evita eventualele surprize păgubitoare.

Situația pieței s'a schimbat îndată ce a sosit primul raport privitor la recoltă. Conform statisticii publicate de directorul ministerului de Agricultură din India, la 15 Septembrie, în anul acesta s'au semănat 2, 926. 254 iugăre de iută dedeci cu 7,2 la sută mai mult ca în anul trecut. Cu toate acestea față de recolta din anii precedenți, recolta anului acestuia este mult mai scăzută, datorită timpului defavorabil.

Producția în general este evaluată la 2.68 boale față de producția din anul 1924 care a fost evaluată la 3,19 boale. Astfel recolta din anul acesta este evaluată la 7.851, 328 boale față cu producția de 8.763, 973 boale din anul trecut. Bazată pe aceste date putem prezice că în anul viitor se va simți o mare lipsă de iută. Chiar presupunând că recolta va întrece evaluările, nici atunci nu se pot acoperi pe deplin cererile de iută cari se urcă la 9—9½ milioane boale.

După publicarea raportului situația de pe piață s'a schimbat cu totul. Cererile au crescut subit făcându-se însemnate cumpărări. Pe piața din Kalkuta au sosit stocuri mari de iută cari au fost cumpărate îndată.

Primele urcări de prețuri au fost urmate de câteva scăderi mai mici, trecătoare. În răstimp însă fabricile de iută din India au cumpărat cantități mari de iută brută și astfel prețurile s'au urcat din nou. Iută brută care în Martie costa 43 funți astăzi costă 55 funți.

În urma celor arătate mai sus, cererea de articole gata de iută a crescut deasemenea simțitor. S'au cumpărat mari cantități de stofă și saci. Fabricile de zahăr, caliu și ciment s'au aprovizionat toate cu iută. Sfoara de iută a fost căutată intensiv de către fabricile de stofe și cabluri.

În general piața iutei se arată vie și prețurile manifestă o vădită tendință de urcare.

Lichidarea căilor ferate particulare din Ardeal

Plângerea acționarilor

Se știe, că statul român a hotărât să lichideze toate societățile particulare de cale ferată din Ardeal, printre cari cea mai importantă e aceea a căilor ferate someșene. Comisiunea de lichidare, după îndelungate tratative, anunțase că toate acțiunile particularilor se vor răscumpara socotindu-se coroana în 50 bani.

Deoarece acționarii n'au primit această sumă, și deoarece nu li s'a dat până acum niciun răspuns din partea statului român, ei au adresat o plângere la Liga Națiunilor cerând rezolvarea cât mai grabnică intereselor lor. Ministerul nostru de Finanțe a fost întrebat, deci, zilele trecute, în ce stadiu se găsește acum chestiunea societăților particulare de cale ferată din Ardeal. Răspunsul a fost, că guvernul român va începe din nou tratativele cu acționarii maghiari.

În ceea ce privește acțiunile vândute, în decursul timpului, în Belgia, ministerul de Finanțe a luat dispoziția de a stampila aceste acțiuni, dar numai pe acelea vândute înainte de 1916.

PĂLĂRII și decorații de pălării pentru dame, mai ieftine au sosit la **Magazinul Hajnal Cluj**, Cal Reg. Ferd. I. Modele pariziene.

Grâul rusesc

câteva amănunte interesante

Cea mai însemnată problemă economică actuală a Rusiei Sovietice e organizarea exportului de grâu. Marea criză de mărfuri de tot soiul, care bântuie cu furie dela 1918 incoace în fostul imperiu al Țarilor, mai ales în ceea ce privește produsele textile și mașinile agricole, nu poate fi combătută decât prin import, deoarece Sovietele sunt incapabile de a produce aceste mărfuri în cantitate suficientă.

Penru a cumpăra din străinătate produsele care-i sunt absolut necesare, Rusia va trebui să exporte, după socotelile făcute, cel puțin 400 milioane puduri de grâu.

După statisticele bolșevice, recolta acestui an a atins cam 4 miliarde de puduri, dintre cari va rămânea, după ce se vor acoperi necesitățile de consumație a orașelor și a satelor, un prisos de 400—500 milioane de puduri.

În principiu, guvernul Sovietelor are toate posibilitățile de a exporta cele 400 milioane puduri de grâu, dar trebuie să se țină socoteala de anumite greutăți. Prețul unui pud de grâu în Rusia Sovietică e în mijlociu de 1 rublă și 60 kopeici. Aceste prețuri, în care nu intră cheltuielile de transport în porturi, taxele de asigurare, etc., sunt mai ridicate cu 20—25 la sută decât prețurile de pe piața Europei. Și, dacă se adaugă toate celelalte cheltuieli de transport, grâul rusesc e cu 40 la sută mai scump decât grâul american sau canadian.

Nu poate fi vorba, deci, ca Rusia să-și exporte tot grâul sau în asemenea condiții defavorabile. Guvernul Sovietelor a luat însă măsurile de rigoare pentru a putea să facă față împrejurărilor. Astfel, a interzis vânzarea grâului pentru export, cu scopul de a scădea prețul grâului pe piața internă a Rusiei. Abia atunci, când prețul grâului rusesc va ajunge la același nivel cu prețul grâului de pe piața europeană, guvernul Sovietelor va întreprinde cumpărarea globală a stocurilor de grâu destinate exportului.

După prevederile alor mai încrezători, exportul grâului rusesc nu va putea să înceapă, date fiind aceste împrejurări, mai înainte de luna Martie sau Aprilie a anului viitor.

Citiți „LEMNUL”

MINAI RUSZ

ȘI

FIUL

Industria de lemne

LUGOJ, BANAT

Parchete de prima calitate din stejar și fag.

Cele mai frumoase

STOFE

ȘI

MĂTĂSURI

PARISIENE

au sosit la magazin

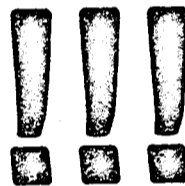
„Au Printemps”

(fost „Missir”)

CLUL

Str. Memorandului

No. 11.

2-2

Cel mai bun desinfectant

BORVIZ

DE

BORSEC

Regele apelor minerale.

Directia comercială:

CLUJ

Str. Memorandului 8

(Casa Tischler)

Reprezentanța pt. vechiul regat:

BUCUREȘTI

Strada Carol No. 25

!!! ZILNIC PROASPĂTĂ !!!

DREHER-HAGGENMACHER

EXTRA-SPECIAL

Se află în restaurantul din **CALEA REG. FERDINAND 70**, proprietatea lui **Desideriu Mezei**

Telegrams: Béppvár
TELEFON: 148

Turnătorie de Fier și Fabrica de mașini din Cluj, S. A. Str. CHINTĂULUI 18 (fost Kajántói-ut 68)

Fontă, țevi de presiune, minghinele paralele, potcoave de cizme, colți depotcoave, transmisiuni.

Știri și fapte politice

Audiențele la Rege

Fruntașii opoziției, cari au fost primiți în audiență de Rege în cursul săptămânii acesteia, sunt d-nii N. Iorga, dr. N. Lupu și Virgil Madgearu D. Iuliu Maniu va fi primit săptămâna viitoare.

In cercurile politice național-țărăniște se atribuie acestor audiențe succesive o deosebită importanță politică. Asupra celor vorbite în decursul audiențelor se păstrează, cum e și firesc o oarecare discreție. Se înțelege de la sine, că Suveranul doarește să cunoască, acum când zilele actualului regim sunt numărâte, părerile tuturor factorilor politici mai de seamă. Dar nu i se poate cere Regelui să-și destăinuască intențiile făcând promisiuni și dând asigurări numeroșilor solicitanți ai guvernului de mâine.

Evenimentele ne vor arăta care e soluția Coroanei. Orice alte comentarii sunt pripite și interesate. Nu fac decât să inducă lumea în eroare.

Discuția la Mesaj

Discuția generală asupra Mesajului regal la Camera n'a adus decât o declarație interesantă, aceea a partidului poporului, pe care a citit-o d. Octavian Goga. Partidul poporului socotește inutilă o dezbateră mai largă asupra situației politice actuale, cere grabnica votare a legii electorale și așteaptă, bineînțeles, schimbarea guvernului. Celelalte părți de opoziție n'au făcut nici declarație.

Tratatul de colaborare

Tratatul de colaborare între partidul național și partidul țărănist par a fi ajuns la un punct mort. După scrisoarea semnată de d-nii N. Iorga și Iuliu Maniu, prin care se exprima dorința partidului național de a ajunge la o înțelegere, nu s'a mai făcut niciun pas înainte. Partidul țărănist nu crede că se poate discuta pe cale de corespondență. El cere ca negocierile să fie reluate de către comitetul comun de conducere, despre care s'a mai vorbit, și care e compus din d-nii N. Iorga, Iuliu Maniu, C. Argetoianu, din partea partidului național, și din d-nii I. Mihalache, dr. N. Lupu și C. Șterea din partea partidului țărănist.

După cum se știe condițiile de colaborare ale partidului țărănist au fost expuse printr-o hotărâre a delegațiunii sale permanente: împărțirea pe din două a locurilor din Parlament și jumătate din portofoliile ministeriale, printre cari acela al Inter- nelor.

Alegerile comunale

Partidul maghiar n'a luat încă nici o hotărâre definitivă în privința participării sale la alegerile comunale. În orice caz, nu s'a decis cu care dintre partidele politice românești să se înțeleagă. Nu se știe chiar, dacă o asemenea înțelegere se va face. În sânul partidului maghiar circulă mai multe păreri. Astfel, s'a propus ca acest partid să pună liste separate în alegeri. De asemenea, s'ar putea întâmpla ca

toate minoritățile din Ardeal să cadă de acord asupra unor liste comune, realizându-se în modul acesta un front unic minoritar.

Alte tratative

Ziarul „Lupta” a publicat știrea, că între averescani și țărăniști ar fi început oarecare tratative în vederea unei înțelegeri politice, pentru cazul când negocierile național-țărăniște n'ar duce la niciun rezultat. Din partea averescanilor ar fi delegat d. I. Petrovici, fost ministru, iar din partea țărăniștilor d. dr. N. Lupu.

După cât știm, informația confratelui nostru nu corăspunde adevărului.

O desmințire

Unele ziare din Capitală, printre cari „Adevărul” și „Viitorul” au anunțat că între conducerea partidului național din județul Bihor și muncitorimea din Oradia-Mare, reprezentată prin d-nii dr. Eugen Rozvany s'ar fi încheiat un pact politic cu următorul program.

1) Nerecunoșterea Constituției și a legislației liberale.

2) Restabilirea drepturilor și a libertăților masselor muncitoare și ale naționalităților oprimite.

3) Impărțirea județelor și comunelor în așa fel ca ele să formeze unități etnice.

4) Deplină autonomie a județelor și a comunelor.

5) Drept de vot și drept de a fi aleși la consiliile comunale și județene pentru toți locuitorii mai mari de 18 ani fără deosebire de sex, naționalitate, religie, cetățenie, ocupație și indiferent de când locuiesc în comuna ori județ.

6) Toți muncitorii și țărani lipsiți de mijloace aleși consilieri trebuie retribuiți.

7) Păstrarea ordinii să fie încredințat, consiliilor comunale și județene. Formarea miliției comunale prin procurarea armelor populației vrăstnice în scopul garantării ordinii și a libertăților cetățenești.

Din cercurile partidului național știrea despre încheierea acestui pact ne-a fost desmințită în mod formal.

PLAPOME, saltele, șfonuri, albituri pentru dame și domni mai ieftine numai la **Magazinul Hajnal** să pot procura. Cluj, Calea Reg. Ferdinand No. 1.

Cine dorește să cumpere porțelan, sobe de teracotă și cărămizi refractare bune și ieftine să viziteze magazinul fabricii

„IRIS”

din CLUJ, C. Reg. Ferdinand 36—38, (Palatul Băncii Agrare)

Incidentul dela Oradia-Mare

— Minoritarii demisionează din Camera de Comerț —

Am arătat, că la Brașov cu ocazia constituirii Camerei de Industrie și Comerț de acolo a izbucnit un conflict serios între membrii sași și români, aceștia din urmă cerând anulare alegerilor făcute. Cazul s'a repetat deunăzi la Oradia-Mare, cu deosebire că aici minoritarii au fost cei cari s'au retras.

Iată cum s'au petrecut faptele.

Sedința a fost deschisă de către d. Dumitrescu, președintele Tribunalului, care a citit decretul ministerial de aprobare a alegerii noilor membri. Conducerea dezbaterilor a fost apoi luată de președintele de vârstă d. Juda, directorul sucursalei din Sigheul-Marmației a Băncii Naționale.

După aceasta s'a trecut la alegerea președintelui. Erau doi candidați și anume d. Romulus Barbu, vechiul președinte și d. Teodor Paponoff, directorul Băncii Românești și fruntaș liberal din Oradia.

Au obținut d. Barbu 28 de voturi iar d. Paponoff 14. A fost proclamat ales d. Barbu, care a luat conducerea ședinței și a cerut celor prezenți să procedeze la alegerea celor doi vicepreședinți. În vederea depunerii candidaturilor ședința a fost suspendată.

În cursul pauzei a avut loc discuțiuni foarte aprinse.

Minoritarii au cerut ca ambii vicepreședinți să fie minoritari. Teza aceasta a fost susținută în primul rând de d. Akos Popper director de bancă care a arătat că, făcând abstracție de orice considerente naționale, se impune alegerea a doi minoritari cunoscuți pentru capacitatea lor financiară; d-nii Samuil Kranoz și Moskovitz.

Răspunzând d-lui Popper, d. colonel Negulescu, deputat a protestat contra jignirii aduse membrilor români și a propus alegerea unui vice-președinte român și a unui minoritar.

Prefectul de Oradia d. Nicolae Răgman a calificat atudinea d-lui Popper, de demonsraț soviniștă. Cu toate acestea d. Popper și-a menținut punctul său de vedere, spunând că însuși d. Tancred Constantine cu, ministrul industriei și comerțului, și a exprimat părerea că n'are nimic împotriva alegerii unor conducători minoritari la Camera de Comerț acolo unde minoritarii sunt în majoritate. D-na își repetă propunerea înțelegătoare, invocând în sprijinul ei faptul că 90 la sută din membrii legări ai Camerei sunt minoritari și că președintele este român.

D. Beck amintește apoi că în prețuia alegerii s'a intervenit întru d-na și d. Barbu, actualul președinte, în viză căreia cei doi vicepreședinți să fie minoritari. Răspunzând acestei afir-

mațiuni, d. Barbu a arătat că n'a găsit un singur membru român care să aprobe o asemenea înțelegere.

A urmat votarea, fiind aleși cu voturile românești d-nii Imberuș cu 25 și d. Gheorghe Paçală cu 23 voturi. Ambii candidați minoritari au întrunit totalitatea voturilor minoritare, adică 19 voturi.

După alegere minoritarii au întocmit o motiune, prin care demisionează în bloc din comitetul Camerei.

Ei motivează această demisie prin faptul că minoritarii au fost înlăturați dela conducerea Camerei de comerț cu toate că ei formează majoritatea absolută a alegătorilor din circumscripție.

Demisiile n'au fost primite de către președinte. Minoritarii au declarat însă că luni le vor prezenta în scris și fiecare individual.

Cu aceasta ședința a luat sfârșit.

Agitația minoritarilor este cu atât mai mare, cu cât spun ei, nu mai datorită concilianței lor, elementul românesc a ajuns să dețină majoritatea în comitetul Camerei, majoritate pe care acum o exploatează pentru a răpi orice drepturi minoritarilor.

Este de mirat

că d-voastră nu aveți încă cunoștința că la noi puteți cumpăra

IEFTIN

și bine tot felul de obiecte pt. aranjamentul bucătăriei și pt. cadouri, tacă muri, etc. precum și

vasc smălțuite.

Din prețurile de mai jos vă puteți convinge,

Pahar pt. apă,
tare, dubiu dela L. 4-40
Farfuri de porț. „L. 18

Pentru

Service pt. compot, porț. veritabil de Karlsbad dela L. 156
Service pentru poame și prăjituri, porț. veritabil dela L. 150
Serv. de ciai și mocca, porțelan veritabil. dela L. 280
Serv. de masă, 26 buc. porț. verit. de Karls. dela L. 1250
6 ulcele cu farfurii, porț. verit. colorat dela L. 20

1 păr. ulcele cu farfurie, porțelan veritabil, semi-lare, dela L. 20

Prețurile de mai sus sunt valabile numai 14 zile.

MOSKOVITS & CO.

CLUJ.
Cal. Reg. Ferdinand 23.

„CRISTAL”

Spălătorie și văpsitorie chimică
Vopsește și curăță orice rufărie!
Efectuează comenzi și prin postă!

CLUJ

Telefon No. 500.

Distrugerile petrolifere

— Misiunea dlui profesor Mrazek —

Se știe, că în toamna anului 1916, cu prilejul retragerii armatei române din Muntenia, guvernul Brătianu a încuviințat, la cererea misiunii militare engleze, o distrugere completă a sondelor de petrol de pe valea Prahovei. România a primit în schimb asigurări formale că va fi răsplătită pentru sacrificiul pe care-l făcea.

Distrugerile au fost executate aproape ipretutindeni și efectul lor a fost resimțit, întrucât abia după câțiva ani de sforțări uriașe, producția petrolului nostru a putut să se apropie de cifra de altădată.

Chestiunea despăgubirilor a rămas însă nerezolvată. Zilele trecute, d. profesor Mrazek a plecat la Paris, având o însărcinare din partea guvernului. Se afirmă că dsa are o misiune specială din partea ministerului de Finanțe cu privire la rezolvarea chestiunii distrugerilor petrolifere.

D. profesor Mrazek a mai fost odată la Paris, căutând să obțină pentru statul român o soluție echitabilă în această problemă.

S'a arătat și atunci că România are o creanță generală față de Anglia și Franța care au garantat plata distrugerilor noastre petrolifere și în consecință trebuie să fim plătiți în bani numerar, astfel ca să putem despăgubi și noi pe cei daunați.

S'a preconizat însă sistemul intercalării acestei creanțe în capitalul general al datorilor interaliale, ceea ce a dus la eșuarea tratatelor.

Astăzi, după cele stabilite principal cu Anglia, guvernul român dorește să cunoască și punctul de vedere al Franței, pentru a se putea soluționa în mod definitiv chestiunea petroliferă, ținându-se seamă de interesele tuturor părților.

Noua monedă maghiară

Cercurile economice nu-s multumite cu ea

Telegramele au anunțat la vreme, că guvernul din Budapesta a hotărât introducerea unei noi monede, pe bază de valută-aur, căreia i s'a dat numele de pengő.

după cât suntem informați, această reformă financiară n'a fost tocmai bine primită în cercurile economice din Ungaria. Rezistența acestora a luat chiar, în ultima vreme, proporții îngrijitoare. Negustorimea s'a declarat contra raportului stabilit între noua monedă vechea monedă, întrucât valoarea unui pengő a fost fixată la 12.500 coroane hârtie. Sunt temeri, din această parte, că urmarea va fi o dezordine financiară generală în toată Ungaria.

Părerea aceasta a fost expusă și în Adunarea Națională, unde s'au produs mai multe atacuri împotriva ministrului de Finanțe Bud. Unii din vorbitori au susținut că raportul de 1: 10.000 e suficient, declarând că noua monedă va provoca un haos fără precedent în raportu-

rile economice. Deputatul Sandor a afirmat, că noua unitate de monedă e bine venită. Dar câțiva parlamentari au făcut câteva încercări de probă, cu scopul de a transforma mai multe sume de bani din coroane în pengő. Incercarea s'a lovit de mari greutăți. Cei cari vor să efectueze asemenea schimburi fără să fie expusi la erori, ar trebui să se folosească în orice ocazie de anumite tabele de calcul pentru a putea face plățile în pengő.

Toate acestea se fac numai pentru ca moneda maghiară să nu se asemene cu cea austriacă.

Ministrul de Finanțe, d. Bud, a căutat să dovedească lipsa de temeinicie a criticelor aduse, susținând că principalul scop va fi atins. Banca Națională a Ungariei va avea la îndemână o valută stabilă.

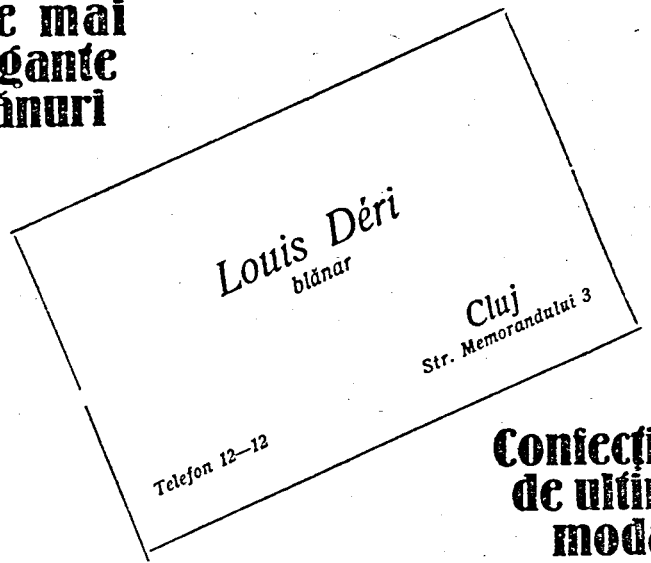
DR. OD. APOSTOL

Medic de spital

Interne-Venerice

Consultă de la 2-6
în str. David F. 10.

Cele mai elegante blănuri

Confecțiuni de ultima modă

Abonați „Ardealul”

Mă mut la Calca Reg. Ferdinand 6

ULTIMA SĂPTĂMÂNĂ!

Serviciu de ceai pt. 6 pers. din Karlsbad	Lei 420.—
Serviciu sandwich	380.—
Păreche de cești din "Karlsbad"	25.—
Serviciu de pahare șlefuite pt. 6 pers.	345.—
Serviciu de compot, șlefuit	117.—
Pahar de apă șlefuit	5.50
Pahar de vin	4.50
Cuțit din alpaca "Sölingen"	75.—
Furculiță sau lingură din alpaca	45.—
Linguriță pt. cafea din alpaca	25.—

Vase japoneze veritabile dela Lei 60.--in sus, Serviciuri de sticlă belgiene și franceze, tacâmuri din argint, rame pt. tablouri, vase suferitoare de foc din Karlsbad, serviciuri de spalăt din faianță engleză, candelabre pt. curent electric.

Toate vasele pt. restaurante și cafenele pe !! prețuri reduse !!

FISCHER

CLUJ

ULTIMA SĂPTĂMÂNĂ

Ciorapii SĂNDOR sunt cei mai buni! CLUJ, Piața Umirii 9

PIAȚA ECONOMICĂ ȘI FINANCIARĂ**Cereale**

Grâu: 87.000 lei vag.
Porumb: 65.000 lei vag.
Orz: 57.000 lei vag.
Ovăș: 65.000 lei vag.
Săcară: 68.000 lei vag.

Vite

Vite 20—22
Porci 32—46
Vișel de lapte 30

Petrol și derivate

Prețurile au fost:

Țițeiul cotează 28.100—28.300 lei vagonul de Bușteni și Băicoiu ușor și 22.900—23.000 lei, cel de Moreni neparafinos.

Benzina ușoară e cerută la 10.30 lei kgr. loco fabrică fără taxe și oferită la 10.35 lei kgr.

Benzina grea e cerută la 7.20 lei kgr. loco fabrică fără taxe și oferită la 7.25 lei kgr.

Petrolul lampant este cerut la 2.85 lei kgr. loco fabrică fără taxe și oferit la 2.95 lei kgr.

Motorina este cerută la 1.95 lei kgr. loco fabrică fără taxe și oferită la 2.— lei kgr.

Păcura este cerută la 1.55 lei kgr. loco fabrică fără taxe și oferită la 1.60 kgr.

Uleiurile CFR. se găsesc la 5.25 lei kgr. loco fabrică fără taxe.

Uleiul regal e cerut la 7.40 lei kgr. loco fabrică fără taxe, OO a 8.40 lei kgr. și cel OOO la 11.30 lei kgr. loco fabrică fără taxe.

Fierărie

Cositor lei 325—335.
Compoziție dela 10 la 80 la sută, conținut garantat de cositor lei 46—285.

Plumb lei 44—48.

Zinc lei 44—55.

Antimoniu lei 90.

Aramă lei 105—125.

Alamă lei dela 103—130.

Tablă neagră dela 05—130 mp. lei 21—14.—.

Tablă neagră de acoperiș dela Nr. 16—Nr. 22 lei 21—50.

Tablă galvanizată dela Nr. 18—Nr. 22 lei 30—32 pe kgr.

Tablă albă dela 90 libre la 216 lei 1500—3350.

Fer: în bare lei 10—60.

„ beton lei 10—60

„ cornier lei 10—70

„ balot lei 10—50

Tevi de gaz: negre dela 24—300 lei.

Tevi galvanizate ca mai sus, cu 40 la sută adaus.

Spirtoase

Spirit engros 46—50 lei.
Vin 17—35 lei.

Manufactură și Textile

Zefir m. lei 30—200
Batist m. lei 30—70.
Mătăsă m. lei 480—1200.
Pânză m. lei 28—80.
Ciorapi de bumbac lei 20—25.
Ciorapi de ață lai 70—80.
Ciorapi de fildecos lei 85—150.
Mănuși de ață lei 30—100.

Coloniale

Cafea Rio 116—118.
„ Maragojip 240—45.
„ Salvador 185—90.
„ Portorico 165.
Orez Rangoon 22—50.
„ Japonez 28.—.
Cacao Corf. 72.
Lămâi per ladă 850
Ceai Moning 130, O. P. 220
Migdale 195—220.
Zahăr 27—30.
Piper 98.
Scorțișoară 76.
Alune 185—195

Furac

Fân 200—220.
Lucernă 240.
Pae 80—100.

Pielărie

Talpa I-a lei 155—165
Talpa II-a lei 140—135.
Cruon I-a lei 195—220.
Cruon II-a lei 145—205.
Gatur 100—135
Porle 90—130.
Porle englez 155—180.
Box negru I-a 80—90.
Box negru II-a 60—70.
Box color I-a 110—120.
Box color II-a 70—90.
Chevreaux 70—100.
„ lac 110—125

Chimicale

Salicil 230—50.
Glicerină 125.
Formalin 85.
Naftalin 24—26.
Accid carbonic 68—72.
Chinină sulfurică 5000.
Stearină 85.
Parafină 50.
Ceresină 70—75.
Sare bismut 1200—1400.
Vaselină albă 85.
„ galbenă 45.
„ albă americană 110
„ galbenă americană 70.

BURSA

Valutelor la Zürich
7. Nov. deschidere.

Franci francezi	2550
Franci belgieni	—
Lire sterline	2515 ¹ / ₂
Lire italiene	2050
Dolari	51875
Reischsmark	123—56
Franci elvețieni	—
Coroane cehe	1537 ¹ / ₂
Coroane ungare	72.70
Shillingi	—
Drahme	—
Dinari	920
Lire otomane	—
Zloți	—
Lei	245
Napoleoni	—
Marca Pol.	86.—
Pesetas	—

Sporirea tarifelor pe C. F. R.**Se vor realiza îmbunătățiri**

E aproape sigur, că toate taxele de transport pe căile ferate vor fi scumpite dela 1 Ianuarie 1926 cu aproximativ 50 la sută din tariful actual. Această nouă urcare a tarifului se întemeiază pe o serie de fagăduieli cu privire la îmbunătățirea circulației pe C. F. R.

Ca argument principal se aduce faptul că actualele taxe de transport ar fi aproape cele mai ieftine din întreaga Europa. Pe de altă parte, se afirmă, legea de autonomie a administrației C. F. R. prevede ca tarifele trebuia să tindă la acoperirea cheltuielilor de exploatare și reînnoire a materialelor și instalațiilor acestei instituții.

Prin urmare, revizuirea actualelor tarife pe căile ferate ar fi justificată de o viitoare activare a transporturilor.

Prin noile tarife C. F. R. nu este vorba numai despre o eventuală sporire a unora din actualele taxe de transport, ci înainte de toate se urmărește o nouă și rațională clasificare a mărfurilor, care va permite evident, la unele categorii de mărfuri, reducerea taxelor.

Astfel prin noul tarif C. F. R. se prevede între altele și suprimarea actualelor taxe de 50 la sută, care grevează actualmente transporturile de export.

Numai în cazul, în care noile tarife nu vor fi aprobate, această taxă de 50 la sută va trebui fatal menținută.

O altă chestiune de care se ocupă de aproape noul proiect al tarifelor, este și aceea a permiselor gratuite acordate până acum autorităților publice.

În această direcțiune putem și că s'au și făcut demersurile necesare, în sensul că autoritățile au fost prevenite de suprimarea acestor permise.

Nici o autoritate publică nu va mai putea dispune de permise C. F. R. gratuite de cât în limita sumelor ce vor fi pus la dispoziția administrației C. F. R. și după normele fixate de Consiliul de adm.

nistrație al acestei administrațiuni.

Toate acestea sunt, deocamdată, numai promisiuni. Noi nu suntem împotriva unei reduceri a gratuităților pe C. F. R., dar ne este teamă că nicio ameliorare nu se va produce în schimbul acestor economii și acestor sporiri de taxe. Avem motive să credem — și le vom arăta în curând, — că parcurile noastre de vagoane sunt în descreștere, și că transporturile nu se fac în condiții mai mulțumitoare decât acum un an. Dimpotrivă.

Dar, a ridica taxele de transport fără a activa transporturile e o socoteală proastă chiar pentru căile ferate. Să nădăjdăm că noua conducere a acestora va înțelege acest lucru.

— Banca Comercială și de Scont din Sătmar a ajuns în insolabilitate și astfel a cerut concordat forțat. La tribunal majoritatea creditorilor au acceptat cele 65 la sută oferite, unii dintre ei însă au apelat această ofertă. Curtea de Apel din Oradea-Mare a aprobat în zilele trecute concordatul forțat și oferta făcută de Bancă. Plata celor 65 la sută oferite începe în April 1926 când se va plăti o treime din sume, urmând ca o treime să se plătească în Oct. 1926 iar restul în April 1927. În ce privește susținerea și pe mai de parte a Băncii sau lichidarea ei, nu s'a hotărât încă nimic.

ATENȚIUNE!
Reclama făcută în ziarul „ARDEALUL” este cea mai eficace.

Galoși și șoșonii
„WIMPOSSING”
sunt cei mai buni.

ELEONORA SZILÁGYI S. A.

Fabrică autorizată pentru producerea de liqueururi, romuri și cognac, și

Prima Fabrică Româna de șampanie CLUJ.**PRODUCE:**

tot soiul de liqueururi, romuri, cognac și punchuri de prima calitate și igienice autorizate prin legea sanitară

Șampaniile excelente „Favorit“-sec, „Demi“-sec, „Extra“-sec și „Femina“.

Pivnițele societății sunt aprovizionate cu vinuri provenite din cele mai renumi podgorii arede/enești, din vechiul Regat și podgoriile Aradului.

Specialități „Rözsamali“, Șom-dulce (Corniță), Rizling-dulce, Călugărul sur și vinuri de „Asszu“.

Biroul central, pivnițele și fabrica de șampanie se află în CLUJ, CALEA REGELE FERDINAND 103.

Filiala: în REGHINUL-SĂSESC. (Casă proprie.)

INFORMAȚII

— Cu începere dela 1 Noembrie, și spre regretul nostru, D. I. Cucu nu mai face parte din redacția ziarului „Ardealul“.

— Asociația Generală a Crescătorilor de Păsări de Casă, din Ungaria aranjează între 20—23 Nembrie o expoziție la Badapesta. Căile ferate ungare acordă participanților o reducere de 50 la sută. Carnete de călătorie se găsesc în Cluj la Asociația Economică Ardeleană (str. A. Mureșanu 10.)

— Fabricanții de spirit au ținut în 2 Noembrie la Cluj o adunare, la care au hotărât cu unanimitate înscrierea lor în Asociația generală a Industriașilor din România, sperând că astfel cu ajutorul U. G. I. R.-ului vor putea influența favorabil desbaterea noului proiect de lege asupra spirituoaselor.

— Comisiunea pentru repartizarea fondului de 250 milioane destinat dăunașilor de război și-a început lucrările la ministerul de Finanțe.

Dat fiind faptul, că lucrările pentru stabilirea daunelor suferite de populația Ardealului, n'au fost nici până acum terminate în unele centre, comisiunea a dat însărcinare d-lui subdirector general al despăgubirilor de război, Ilescu să se deplaseze în acele centre, în scopul de a grăbi încheiere lucrărilor. D-sa se va opri la Cluj și Tg.-Mureș, de unde va trece apoi la Cernăuși.

— Direcțiunea contabilității generale a Statului din ministerul de finanțe a publicat acum situația generală a Tezaurului public dela 30 Septembrie 1925. Din această situație se constată, că în primele nouă luni anului s'au făcut încasări de 2—3 miliarde, ceea ce înseamnă un deficit de 772 milioane față de prevederile bugetare.

— Chestiunea fabricii de guri de foc dela Cujir a venit din nou la ordinea zilei. Intre d. Tancred Constantinescu, ministrul Industriei și Comerțului, și d. general Mărdărescu, ministrul de război, au avut loc din nou câteva consfătuiri, în vederea completării consiliului de administrație al societății și recrutarea personalului tehnic.

— Baronul Villany, ministrul Ungariei la București, a avut o întrevedere cu d. Tancred Constantinescu, ministrul de Industrie și Comerț, cu privire la ultimele lucrări încheiate de delegația maghiară pentru stabilirea micului trafic de frontieră.

— Am primit cu satisfacție știrea despre suprimarea suprataxei de 50 la sută asupra mărfurilor destinate exportului, socotind, cum era și firesc să pară, că această măsură tinde la ușurarea și activarea comerțului nostru exterior.

Satisfacția noastră n'a putut să fie de lungă durată. Astfel, suntem pozitiv informați că în consiliul de administrație al C. F. P. care s'a întrunit zilele acestea la București, s'a discutat în mod foarte serios chestiunea unei noi majorări a taxelor de transport de căile noastre ferate. E vorba ca, începând dela 1 Ianuarie 1926, când intră în vigoare noua lege de organizare a C. F. R. toate tarifele actuale să fie sporite, nu mai știm pentru a câte a oară, cu încă 50 la sută.

Ceea ce s'a dat, prin urmare, cu o mână, se ia înapoi cu alta. E de prisos să mai arătăm aci urmările pe cari le va avea această urcare a taxelor de transport.

— „Dimineața“ anunță demisia dlui N. Cerkez, directorul general al Poștelor. Demisia s'ar fi produs în urma unui conflict al acestuia cu d. general Văitoianu, ministrul Comunicațiilor.

D. general Văitoianu a refuzat pur și simplu să lucreze cu directorul general al Poștelor, ceea ce a determinat pe acesta, după eșuarea încercărilor de a rămâne, s-și prezinte demisiunea.

Conducerea Poștelor, după informațiile confratelui nostru, va reveni dlui D. Marinescu, subdirectorul general, care va primi o delegație în acest sens.

— Expoziția tehnică—minieră din București, care a fost organizată în parcul Carol cu prilejul primului congres internațional de sondeje, s'a închis în ziua de 5 Noembrie.

— S'a confirmat alegerea dlilor dr. Laurian Gherman, Lazăr Simion și M. Wertheimer ca membri în consiliul de administrație al Camerei de Comerț și Industrie din Cluj.

— La 17 Noembrie 1925 se va ține licitație publică la direcțiunea regională C. F. R. Cluj, pentru furnizarea a 4 autodrezine de ecarterment normal și anume: o bucată cu motor de 12 HP. pentru 5—6 persoane și 3 bucăți cu motor de 3—5 HP. pentru 4 persoane.

— Cooperativ pentru construcții a orașului Cluj a luat ființă legală în cursul acestei săptămâni vărsându-se cotizațiile sociale prevăzute de statutele acestei Cooperative. O nouă întrunire se va ține mâine, Dmîinecă, în localul Camerei de Industrie și Comerț, când se va face și alegerea consiliului de administrație După constituirea definitivă a

Cooperativei se vor lua spre cercetare diferitele oferte pentru clădirea de locuințe pe seama celor improprietați cu locuri de casă, precum și a tuturor celorlora cari poscdă un teren propriu pentru construcție.

Până acum, după cum suntem informați, nu există decât o singură ofertă, a societății Asigurarea Românească, făcută prin d. C. Romanovici, directorul cursalei din Cluj a acelei societăți. Propunerea dlui C. Romanovici n'o cunoaștem decât în linii generale. Ea va fi expusă, probabil în mod amănunțit cu prilejul întrunirii de mâine.

Partidul maghiar și situația economică actuală

— Un program de activitate —

Secția economică a partidului maghiar, intrunindu-se la Cluj sub prezidenția dlui dr. Elemer Gyaryas, a luat următoarele hotărâri cu privire la situația economică actuală.

1. Se va lua atitudine față de toate dispozițiunile guvernamentale și proiectele de lege ce privesc chestiunile economice.

2. Minoritarii din Ardeal să se organizeze și pe bază economică.

3. Minoritarii să fie reprezentați în mod demn în Camerele agricole și de industrie, precum și în Camerele de muncă.

4. Să se ia măsuri de cu vreme, ca minoritarii să aibă în consiliile județene, orașenești, Cameră și Senat, reprezentanți specialiști economici de seamă.

S'a hotărât a'egerea a mai multor industriași în secțiunea economică a partidului maghiar, așa că

această secțiune va fi compusă pe viitor din specialiști financiari.

Adunarea a ales noui membri în fruntea subsecțiunilor, cari au fost însărcinați cu organizarea definitivă a acestor subsecțiuni.

D. Ladislau Csiszar, arhitect din Târgu-Mureș a expus doleanțele economice ale maghiarimei, tratând chestiunea reformei agrare, a schimbului coroanelor, a împrumutului de război etc.

Ca încheiere, s'a citit o plângere a secției din județul Hunedoara, în care se arată că guvernul ia de la cei improprietați dublul arenzii din anul trecut, fără însă a plăti ceva proprietarilor.

Partidul maghiar a hotărât să aducă toate aceste chestiuni în discuțiunea Parlamentului, prin reprezentanții săi din Cameră și Senat.

ECOURI

Suntem informați, că între societatea de asigurare „Națională“ și societatea „Orient“ din Oradia Mare a intervenit un acord, pe baza căruia cea dintâi va lua asupra ei o parte din angajamente și din averea alei de-a doua.

Se speră, ca astfel să se ajungă la o consolidare a societății „Orient“.

Direcția cinematografelor „Select“ și „Urania“ din localitate au organizat un concurs de vitrine cu prilejul reprezentării filmului istoric „Quo Vadis“, după celebrul roman al lui Henric Sinkiewicz.

O comisiune, compusă din d. consilier Moga dela Primărie, un delegat al „Sfatului Negustoresc“ și un reprezentant al cinematografelor, va distribui o serie de premii în bani, care se vor acorda celor mai frumoase vitrine. Premiile au scopul de a stimula simțul estetic al angajașilor însărcinați cu aranjarea vitrinelor. Printre cele mai frumoase vitrine notăm magazinele: Augustin Sandor, bonbonăria „Unirea“ Eu-

gen Szabó, Regele Pălărilor, magazinul „Barza“, etc. etc.

Cu această ocazie, publicul clujan s'a oprit mai mult decât de obicei în fața galantarelor. Filmul „Quo Vadis“ a câștigat o reclamă bună și negustorii și-au văzut sporită clientela. A fost o idee bună.

— Sub firma „Banca Comercială din Maramurăs S. A.“ fruntașii liberali din Maramurăs vor să înființese o bancă cu un capital social de 5 milioane lei. Scopul principal al acestui nou institut financiar ar fi aprovizionarea regiunii Maramurăs, cu cereale.

— D. Ion I. Lepadatu, deputat, a fost numit delegat tehnic al guvernului român în conferința dela Praga, unde se vor discuta o serie de chestiuni financiare rămase în litigiu în urma desmembrării monarhiei austro-ungare. D. I. Lepadatu a părăsit țara încă de Joi.

— D. N. D. Cocea, directorul ziarului „Facla“, care rămas condamnat definitiv la 1 an jumătate închisoarea pentru crima de „lăsămajestate“ a fost trimis să-și facă pedeapsa la închisoarea Bucovăț de lângă Craiova.

MARE ASORTIMENT DE
RAGLANE, ȘI HAINE DE BĂRBATI
ȘI COPII LA

M. Neumann CLUJ
Piața Unirii 14.